

Parlament balear: direcció prohibida

Un parlament que és a la pràctica una "direcció prohibida"? Totalment insòlit. Però real a Balears, segons el professor Bartomeu Colom, que denuncia en un llibre recent el "caos institucional" illenc. Segons Colom, els consells insulars estan buidant el Parlament per crear espais de poder poc clars i sense els controls suficients.

El professor de Dret Administratiu de la Universitat de les Illes Balears Bartomeu Colom (Sóller, Mallorca, 1951), especialista de prestigi en qüestions jurídiques relacionades amb l'autonomia, ha publicat recentment *Les claus polítiques del procés autonòmic balear*. El llibre denuncia l'estranya relació entre les institucions clarament autonòmiques (Presidència, Govern i Parlament) i els consells insulars. Uns vincles que han generat un "caos institucional" únic a tot l'estat, a partir del qual es pot concloure, metafòricament, que el Parlament seria com un carrer de direcció prohibida.

L'origen. De fet, les peculiaritats institucionals balears es donen des de l'origen autonòmic. Durant la transició, i ja abans, a les illes més petites (sobretot a Menorca) es reclamaven els consells com a òrgans de govern insular. A Eivissa, la poderosa dreta també va fer seva aquesta reivindicació. "La llei electoral de 1978 (per la qual es van regir les eleccions locals de l'any 1979) prefigura l'existència dels consells (els quals s'elegeran en aquests comicis per primer cop), i això també ho recull el decret llei de preautonomia del mateix any", explica Colom. El que passa és que, llavors, en la negociació estatutària, a Eivissa la dreta —ja identificada com AP— assumeix l'insularisme (màxim poder per als consells) com a fórmula per a "blindar el seu poder en l'àmbit local". I això, en un context polític en què UCD i PSOE eren les forces majoritàries. Aquests partits pacten l'Estatut que preveu la proporcionalitat corregida com a sistema electoral, és a

dir, el que s'acosta al màxim al principi d'"una persona, un vot", tot i que prima la representació de les illes menors en el futur Parlament. Però AP no ho vol: reivindica la proporcionalitat (que les illes més petites sumen tants representants com els de Mallorca). Aquesta disputa de fons porta els conservadors a demanar als seus municipis que votin en contra de la iniciativa autonòmica (la Constitució exigia que la majoria qualificada dels municipis expressés el vot afirmatiu). I així ho fan tots els pobles eivissencs excepte Vila, que diu que sí, i Sant Antoni. "En aquest últim municipi surt que sí perquè no deixen que voti un regidor." Aquest, lògicament va presentar un recurs i la justícia hagué d'anul·lar la votació. Ben mirat, doncs, a Balears no es va superar la imprescindible iniciativa autonòmica que reclamava la Constitució. Aquest entrebanc, així com l'aspiració de la dreta a la proporcionalitat pura, impedeix que AP voti a favor de l'Estatut i que, a més, anunciï un recurs al Tribunal Constitucional. "Però l'any 1983, quan es convoquen les primeres eleccions autonòmiques, AP forma govern i retira el recurs." I què passa? Res: es posa en marxa l'autonomia sense aclarir-ne l'origen. "El resultat —conclou Colom— és que tot aquell desgavell es converteix en paradigma del que serà en el futur l'autonomia balear: la simple ocupació del poder, no tant per fer política com, simplement, per gaudir-ne."

D'altra banda, l'insularisme combinat de Menorca (més ideològic i polític) i d'Eivissa (de la dreta: per blindar el seu poder local) havia forçat a incorporar a l'Estatut un article, el 39, que preveu una

MIQUEL PAYERAS

Bartomeu Colom –a dalt–, professor de Dret Administratiu de la UIB, denuncia en el seu llibre que el sistema polític balear és un “caos”. Segons diu, aquest sistema equival a deixar el Parlament –a la dreta– com un carrer de direcció prohibida.

gran quantitat de competències que poden exercir els consells insulars. “Ara bé –recorda Colom–, el fet és que queden definits sobretot com a ens locals.” I així, passen els anys. El desgavell originari es va suplir per la pràctica de govern. Fins que en la legislatura passada (1999-2003) es va aprovar la llei de consells insulars.

Llei de consells. Els consells havien estat sempre una reivindicació de les illes menors, “lògica i bona”, segons la qualifica Colom. Però a Mallorca un partit, UM, a mitjan anys noranta, va introduir un element nou: l’insularisme mallorquí, és a dir, més poder local per a Mallorca. “Això –diu Colom– no tenia cap sentit perquè els consells, si justament tenien una raó de ser era evitar l’excés de poder de l’illa major, Mallorca.” La qüestió és que els tres diputats d’UM –dels 59 del Parlament balear– resulten decisius i forcen l’esquerra a fer la llei de consells. “Fins aleshores els consells havien estat ens locals, tal com diu la Constitució i la Llei de bases de règim local”, recorda Colom. Però la llei de consells els converteix en una institució nova, “sense cobertura jurídica”. Pel que fa a aquest aspecte, és “significatiu” que la llei de bases recentment reformada no

citi els consells de Balears i sí, en canvi, els *cabildos*: “El Constitucional estudia un recurs contra la Llei de consells; per mi és clarament inconstitucional”, considera Colom.

El resultat és que a Balears, seguint la tradició originària, i tal com explica el llibre, el sistema institucional és un caos absolut. “En aquests moments tenim quatre executius (el balear i els tres insulars) que poden entrar en xoc, una situació insòlita; un Parlament que queda buit de contingut en la pràctica per la força creixent dels consells, cosa que també és insòlita; en cada illa el respectiu Consell, tot i ser clarament definit per la Constitució i la Llei de bases com a corporació, es

El sistema institucional balear és insòlit, i a més, un caos, segons denuncia el professor Bartomeu Colom

pot dotar –i el de Mallorca ho fa– de funcionament com a executiu autonòmic, i això també és insòlit; i, a més, el Consell de Mallorca té dos executius (el propi de la corporació i el que pretén ser autonòmic: amb consellers no electes), que és també insòlit... Tot plegat és un caos, sense paral·lel enlloc perquè tant els territoris històrics (el País Basc) com els *cabildos* sí que tenen cobertura jurídica, no així els consells actuals. Al capdavant, aquest desgavell entronca directament amb l’origen autonòmic. No solament des del punt de vista jurídic –que ja veurem què diu el Constitucional–, sinó també des del polític: els consells han esdevingut multiplicadors del vici originari: crear ens de poder per ocupar-los simplement pel poder. No per fer política, sinó per gaudir-ne. És el cas del Consell mallorquí, que, tot i tenir un suposat executiu d’administració burocràtica, com són els executius autonòmics o el de l’estat, en realitat funciona com si fos una corporació. Què significa això en la pràctica política? “Doncs, senzillament, que hi ha un espai de poder, el vertader poder, que no és electe i que, a més, tampoc no se sotmet a un control suficient”, adverteix Bartomeu Colom.

Miquel Payeras